

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1615

FCR Sertifika No | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 978

Kitap Adı: İslam Yönetim Teorisine Göre İş Yönetimi

(إدارة الأعمال وفق النظرية الإسلامية في الإدارة)

Book Title: Business Management According To Islamic Management Theory

ISBN: 978-625-5576-32-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576323

Yazar | Author: Muhammed İsmail Muhammed ATİYYE

Çeviren | Translator: Mehmet Emin NAS

Kurum | Institution: Iğdır Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05jstgx72

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 113

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika No: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: KJM | İslami ekonomi ve iş dünyası | Islamic economics and business

BISAC: BUS072000 | İşletme / İslami | Business & Economics / Islamic

THEMA: KJM | İslami ekonomi ve yönetim | Islamic economics and management

LC: BP173.75 | İslam ve ekonomi/iş yönetimi | Islam and business management

Atf Bilgisi | Cite as: Atiyye, Muhammed İsmail Muhammed. Çev. Mehmet Emin Nas. *İslam Yönetim Teorisine Göre İş Yönetimi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İslam Yönetim Teorisine Göre İş Yönetimi

Muhammed İsmail Muhammed ATİYYE

Çeviren:

Dr. Mehmet Emin NAS

Ankara-2025

Yazar Hakkında

Mühendis Muhammed İsmail Muhammed ATİYYE

1946 yılında Filistin'in Kudüs şehrine bağlı Ayn Karem beldesinde doğdu. Eğitim hayatına Filistin'de başlayan yazar, lisans eğitimini Mısır'da sürdürdü. 1969 yılında Kahire Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Fakültesi'nden başarıyla mezun olarak mühendislik kariyerine ilk adımını attı. Mesleki gelişimine devam eden Atiyye, uzun yıllar süren saha deneyimlerinin ardından, yönetim bilimlerine olan ilgisini akademik düzleme taşıyarak Yemen Cumhuriyeti'ndeki Aden Üniversitesi'nde İşletme alanında yüksek lisans eğitimine başladı ve 1998 yılında bu programdan mezun oldu.

Mesleki Deneyim ve Uzmanlık Alanları:

Yarım asrı aşkın bir süreye yayılan meslek hayatı boyunca hem teknik hem de yönetsel alanlarda derinlemesine tecrübe edinen Muhammed Atiyye, özellikle inşaat taahhüt projeleri, mühendislik danışmanlığı ve işletme yönetimi konularında uzmanlaşmıştır. Gerek kamu gerekse özel sektörde çeşitli projelerde yer alarak, çok sayıda altyapı ve üst-yapı projesinin planlanması, uygulanması ve denetlenmesinde aktif roller üstlenmiştir.

Aynı zamanda girişimcilik yönüyle de öne çıkan Atiyye, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesinde faaliyet gösteren birçok mühendislik, gayrimenkul ve hizmet şirketinin kuruluşunda kurucu ortak, danışman ve yönetici olarak görev almıştır. Proje yönetimi, kurumsal yapıların inşası, organizasyonel verimlilik ve bölgesel ekonomik kalkınma alanlarında ciddi katkılar sunmuş; disiplinler arası bilgi birikimiyle teknik uzmanlığı yönetsel vizyonla birleştirmeyi başarmıştır.

عن المؤلف

المهندس محمد إسماعيل محمد عطية

وُلد المهندس محمد إسماعيل محمد عطية عام ١٩٤٦م في بلدة عين كارم التابعة لمدينة القدس في فلسطين. بدأ مسيرته التعليمية في فلسطين، ثم انتقل إلى مصر لاستكمال دراسته الجامعية. تخرّج من كلية الهندسة المدنية بجامعة القاهرة عام ١٩٦٩م، ليخطو بذلك أولى خطواته في مسيرته المهنية في مجال الهندسة. وبهدف تطوير معارفه وخبراته، وبعد سنوات طويلة من العمل الميداني، اتجه عطية إلى دراسة العلوم الإدارية، فالتحق ببرنامج الماجستير في إدارة الأعمال بجامعة عدن في الجمهورية اليمنية، وتخرج منه عام ١٩٩٨م.

الخبرات العملية ومجالات التخصص:

خلال مسيرة مهنية امتدت لأكثر من نصف قرن، راكم المهندس محمد عطية خبرات واسعة في كل من الجوانب الفنية والإدارية، وتخصص بشكل خاص في مجالات المقاولات الإنشائية، والاستشارات الهندسية، وإدارة الأعمال. وقد شارك في تنفيذ العديد من المشاريع الحيوية في القطاعين العام والخاص، وأسهم بدور فعال في تخطيط وتنفيذ ومتابعة مشاريع البنى التحتية والفوقية على حد سواء.

وبرز عطية كذلك بروحه الريادية، حيث كان من المؤسسين والمساهمين والمديرين لعدد من الشركات العاملة في مجالات الهندسة والعقارات والخدمات في منطقة الشرق الأوسط وشمال أفريقيا (MENA). وقد ساهم من خلال خبراته في إدارة المشاريع، وبناء الهياكل المؤسسية، وتحقيق الكفاءة التنظيمية، ودعم التنمية الاقتصادية في المنطقة. وتميّز بقدرته على الجمع بين المعرفة الفنية والرؤية الإدارية ضمن إطار تكاملي يعزز من فاعلية الأداء المؤسسي.

About the Author

Engineer Mohammed Ismail Mohammed Atiyye

Engineer Mohammed Ismail Mohammed Atiyye was born in 1946 in the town of Ayn Karem, a district of Jerusalem, Palestine. He began his education in Palestine and later moved to Egypt to pursue higher education. In 1969, he graduated from the Faculty of Civil Engineering at Cairo University, marking the beginning of his professional career in the field of engineering. Driven by a passion for continuous development, and after many years of hands-on field experience, Atiyye turned to the study of management sciences. He enrolled in the Master's program in Business Administration at the University of Aden in the Republic of Yemen, from which he graduated in 1998.

Professional Experience and Areas of Expertise:

With a career spanning over half a century, Engineer Atiyye has acquired deep and diverse expertise in both technical and managerial domains. His specialization includes construction contracting, engineering consultancy, and business administration. Throughout his career, he has contributed to a wide range of infrastructure and superstructure projects in both the public and private sectors, playing active roles in their planning, execution, and supervision.

In addition to his technical proficiency, Atiyye has distinguished himself as an entrepreneur. He has played a foundational role—as a co-founder, consultant, and executive—in the establishment and management of several companies across the engineering, real estate, and service sectors in the Middle East and North Africa (MENA) region. His contributions extend to project management, institutional development, organizational efficiency, and regional economic growth. He is known for his ability to integrate interdisciplinary knowledge, combining technical expertise with strategic managerial vision.

Kitap Hakkında

İslam Yönetim Teorisine Göre İş Yönetimi

İslam ve yönetim bilimi arasındaki ilişkiyi sorgulayan bu araştırma, modern yönetim kuramları ile İslami düşünce arasındaki kesişim noktalarını ele almakta ve İslami temellere dayanan özgün bir yönetim kuramının imkânını araştırmaktadır. Araştırmacının zihninde beliren temel sorular, “Yönetim biliminde İslami bir kuram mevcut mudur?” ve “İslam mirası, modern yönetim biliminin ulaştığı sonuçlardan daha kapsamlı ilkeler sunabilir mi?” şeklindedir. Bu soruların yönlendirmesiyle başlatılan inceleme süreci, onu İslam’ın yönetim anlayışını hem teorik hem de pratik boyutlarıyla değerlendirmeye sevk etmiştir.

Sürecin başlarında konuya yalnızca kısmi yaklaşımlar sunan bazı eserlere ulaşan araştırmacı, daha sonra Dr. Ahmed İbrahim Ebu Sin’in *İslam’da Yönetim Bilimi* adlı eserini keşfetmiştir. Dr. Ebu Sin, çalışmasında yönetim biliminin temel kavramlarını İslami ilkeler ışığında açıklamakta ve bu alana özgü bütüncül bir kuram inşa etmektedir. İslami bir sistem ve toplum düzeni çerçevesinden hareketle geliştirdiği bu yaklaşım, yönetim bilimini yalnızca seküler parametrelerle değil, aynı zamanda ahlaki, sosyal ve dini ilkelerle de harmanlamaktadır.

Bu eseri bir başlangıç noktası olarak kabul eden araştırmacı, kendi mesleki deneyimi doğrultusunda bu teorik çerçeveyi işletme yönetimi bağlamında derinleştirmeye yönelmiştir. Uzun yıllara dayanan işletme tecrübesi, onu modern işletme yönetimini İslami ilkeler temelinde yeniden değerlendirmeye ve bu ilkeler doğrultusunda özgün bir kuram geliştirme çabasına itmiştir. Bu kapsamda araştırma, İslami yönetim anlayışını iki temel eksen üzerinden ele almaktadır.

İlk eksen, İslam’ın yönetim işlevlerine bakışıdır. Modern yönetim biliminin temel fonksiyonları olan planlama, organizasyon, rehberlik, denetim ve takip, Kur’an, Sünnet ve klasik İslam dü-

şüncesi ışığında analiz edilmektedir. İkinci eksen ise İslam'ın, çağdaş işletme yapısının temel unsurlarına yaklaşımıdır. Bu kapsamda bilgi yönetimi, teori-pratik uyumu, sermaye anlayışı, etik protokoller, zaman yönetimi, insan kaynakları uygulamaları, bireysel özgürlükler ve şura ilkesi İslami perspektifle değerlendirilmekte ve günümüz işletme pratiğiyle karşılaştırılmaktadır.

Ayrıca araştırma, şu temel sorulara da cevap aramaktadır: İslami yönetim kuramı, günümüz işletmeleri içinde uygulanabilir bir model midir? İslam, tarihsel birikimiyle çağdaş dünyaya evrensel bir işletme anlayışı sunabilir mi? Bu kuram, İslam dünyasının kalkınma sorunlarına çözüm getirebilir mi? Ayrıca, bu kuram temelinde geliştirilecek işletme modelleri, İslam dünyasının küresel rekabetteki konumunu güçlendirebilir mi?

Sonuç olarak ise, İslam'da Yönetim Kuramının bir modelini sunan araştırmacı bu çalışmasıyla İslam dünyasında bu alanda yürütülecek akademik araştırmalara ışık tutmaktadır.

Anahtar kelimeler: İslam hukuku, Yönetim Teorisi, İş Yönetimi

عن الكتاب

إدارة الأعمال وفق النظرية الإسلامية في الإدارة

تتناول هذه الدراسة البحث في العلاقة بين الإسلام وعلم الإدارة، مركزةً على نقاط الالتقاء بين النظريات الإدارية الحديثة والفكر الإسلامي، مع استكشاف إمكانية بلورة نظرية إدارية أصيلة تستند إلى المبادئ الإسلامية. وقد انطلقت الدراسة من سؤالين جوهرين هما: “هل توجد نظرية إسلامية في علم الإدارة؟” و”هل يقدم التراث الإسلامي مبادئ أوسع وأشمل مما توصلت إليه النظريات الإدارية المعاصرة؟” وقد دفعت هذه التساؤلات الباحث إلى الغوص في دراسة مفهوم الإدارة في الإسلام من أبعاده النظرية والعملية.

في بداية المسار البحثي، اطلع الباحث على بعض الدراسات التي عالجت الموضوع بصورة جزئية ومحدودة، ثم اكتشف لاحقاً كتاب الدكتور أحمد إبراهيم أبو سن الموسوم بـ”علم الإدارة في الإسلام”، حيث عمل المؤلف فيه على شرح المفاهيم الأساسية للإدارة من منظور إسلامي، وسعى إلى بناء نظرية شاملة ضمن إطار النظام الاجتماعي الإسلامي. وقد اعتمد الدكتور أبو سن في مقارنته على دمج المبادئ النبوية مع الأبعاد الأخلاقية والاجتماعية والدينية.

اعتمد الباحث هذا العمل كنقطة انطلاق، واستناداً إلى خبرته الطويلة في مجال إدارة الأعمال، اتجه إلى تعميق الإطار النظري من خلال مواءمته مع الممارسات العملية لإدارة المؤسسات. إذ دفعته خبرته الميدانية إلى إعادة النظر في أسس الإدارة الحديثة من منظور إسلامي، والسعي نحو تطوير نموذج نظري أصيل في هذا الإطار. وقد تناولت الدراسة الفهم الإسلامي للإدارة من خلال محورين رئيسيين: المحور الأول: نظرة الإسلام إلى وظائف الإدارة، حيث تم تحليل الوظائف الإدارية الأساسية — التخطيط، التنظيم، التوجيه، الرقابة، والمتابعة — في ضوء نصوص القرآن الكريم والسنة النبوية الشريفة والمصادر الفكرية الإسلامية التقليدية. المحور الثاني: مقارنة الإسلام للعناصر الأساسية لبنية الأعمال المعاصرة، متضمناً إدارة المعرفة، العلاقة بين النظرية والتطبيق، مفهوم

رأس المال، قواعد السلوك الأخلاقي، إدارة الوقت، إدارة الموارد البشرية، الحريات الفردية، ومبدأ الشورى، مع إجراء مقارنات مع الممارسات الإدارية الحديثة. وتسمى الدراسة إلى الإجابة على الأسئلة التالية: هل يمكن لنظرية الإدارة الإسلامية أن تشكل نموذجاً عملياً قابلاً للتطبيق في مؤسسات الأعمال الحديثة؟ هل يستطيع الإسلام، من خلال إرثه الحضاري، أن يقدم للعالم المعاصر نموذجاً عالمياً متكاملًا لإدارة الأعمال؟ هل تسهم هذه النظرية في معالجة قضايا التنمية الاقتصادية والاجتماعية في العالم الإسلامي؟ وهل بمقدور النماذج الإدارية المستندة إلى هذه النظرية أن تعزز من مكانة الدول الإسلامية في ساحة التنافس العالمي؟

خلاصة القول أن الباحث، من خلال هذا العمل، يقدم نموذجاً لنظرية الإدارة في الإسلام، مما يسهم في إلقاء الضوء على البحوث الأكاديمية المستقبلية في هذا المجال في العالم الإسلامي.

الكلمات المفتاحية: الشريعة الإسلامية، نظرية الإدارة، إدارة الأعمال

About the Book

Business Management According to Islamic Management Theory

This study, which explores the relationship between Islam and the science of management, investigates the intersection between modern management theories and Islamic thought, while seeking the possibility of constructing an original management theory grounded in Islamic principles. The researcher was guided by two fundamental questions: “Does an Islamic theory of management exist within the field of management science?” and “Does the Islamic intellectual heritage offer principles that surpass the conclusions reached by modern management scholars?” These questions directed the researcher toward a comprehensive examination of Islamic perspectives on management, both in theoretical and practical dimensions.

Initially encountering works that addressed the subject only partially, the researcher eventually discovered Dr. Ahmed Ibrahim Abu Sin’s valuable book *The Science of Management in Islam*. In this work, Dr. Abu Sin outlines the foundational principles of management from an Islamic perspective and builds an integrated theory rooted in an Islamic system and societal structure. His approach blends conventional management science with moral, social, and religious values, offering a holistic framework beyond purely secular parameters.

Taking Dr. Abu Sin’s work as a point of departure, the researcher sought to extend the discourse by applying it to the field of business management. Drawing from extensive professional experience in the business world, the researcher aimed to reinterpret management science through an Islamic theoretical lens and develop a contextually relevant model for contemporary business practices. Accordingly, the study is structured around two primary axes.

The first axis focuses on Islamic perspectives on the core functions of management. Planning, organizing, leading, controlling, and monitoring—core tenets of modern management—are examined in light of the Qur'an, Sunnah, and classical Islamic scholarship. The second axis assesses Islam's approach to fundamental components of contemporary business organizations. Key themes include knowledge management, harmony between theory and practice, capital and profit ethics, professional protocols, time management, human resources, individual freedoms, and the principle of *shura* (consultative decision-making). These elements are analyzed from an Islamic perspective and compared to modern business practices.

The study seeks to answer the following central questions: Can an Islamic management theory be effectively applied in today's business environment? Does Islam's historical legacy offer a universal business framework for both Muslim and non-Muslim societies? Can the implementation of such a theory contribute to solving development challenges in the Islamic world? Furthermore, can business models based on this theory elevate the Islamic world's position in global economic competition?

In conclusion, the researcher, by presenting a model of the theory of management in Islam, contributes to shedding light on future academic studies in this field within the Islamic world.

Keywords: Islamic Law, Management Theory, Business Management

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾
[آل عمران:110]

*“Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz.
İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız
ve Allah’a inanırsınız.”*
(Ali İmran:110)

Elinizde tutmuş olduğunuz kitap, bu ümmetin derdini kendisine dava edinen ve İslam güneşi altında kendisine uygun bir yer alabilmek için çaba sarf eden herkese ithaf edilir.

Çeviri sonrasında metnin dil ve üslup açısından geliştirilmesi için yapay zekâ teknolojileri (ChatGPT, DeepSeek gibi platformlardan) istifade edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	17
--------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLAM'IN YÖNETİM İŞLEVLERİNE BAKIŞI	21
1. Planlama	23
2. Organizasyon	25
3. Rehberlik	27
4. Denetim ve Takip	29

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ KURULUŞUN DAYANDIĞI TEMEL UNSURLARA İSLAM'IN

BAKIŞI	33
1. İlim	35
2. Eylem	36
3. Mal	38
4. Protokol	40
5. Zaman	43
6. İnsan Kaynakları	45
6.1. İstihdam Politikası ve İstihdamda En Önemli Geçerlilik İlkeleri	45
6.2. İslam'da Ücretlendirme Politikası	46
6.2.1. Ücretin Belirlenmesi ve Sözleşme	47
6.2.2. Ücret Belirleme Esasları	47
6.3. Sosyal Güvence	48
6.4. Kapasiteyi Artırma ve Eğitim	48
6.5. Liderlik	49
7. Kişisel Özgürlük	51
8. Şura	54
Sonuç	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TİCARİ KURULUŞUN İÇ VE DIŞ ORTAM DEĞİŞKENLERİ VE

İSLAM'IN BU BAĞLAMDAKİ ETKİLERİ	57
1. Ticari Kuruluşun İç Ortamı	59
2. Ticari Kuruluşun Kendine Has Dış Ortamı	60
3. Kuruluşun Genel Anlamda Dış Ortamı	62
3.1. Sosyal ve Kültürel Değişkenler	63
3.2. Teknik Değişkenler	64
3.3. Politik ve Hukuki Değişkenler	64
3.4. Ekonomik Değişkenler	65
3.5. Uluslararası Faktörler	66

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SORULAR VE CEVAPLAR	67
Sorular	68
Cevaplar	69
Sonuç	83

EKLER	85
EK-1: İslam'da Yönetim Teorisi	85
EK-2: İslam'da Yönetim Kuramı Modeli	102
1. Girdiler	102
2. İdari Süreç	103
3. Çıktılar	104
4. Geri Bildirim	104

REFERANSLAR/KAYNAKLAR	107
DİZİN	111